

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΗ'.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου, ἔτους καὶ εἶναι ἑτησιαί. — Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθενωγαγίου 14.

27 Αὐγούστου 1889.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ

ΛΕΟΠΟΛΔΟΣ Α'

Α'.

Ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγὼν δύο λαῶν ὧν ὁ μὲν εἶχε λησμονηθῆ ὑπὸ τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου καὶ ἐν τοῖς νεκροῖς κατελέγετο, ὁ δὲ δὲν ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν εὐρωπαϊῶν πολιτικῶν ὡς ἔχων στοιχεῖα αὐτοτελείας, τῶν ἐλλήνων καὶ τῶν Βελγῶν, κατὰ τὴν αὐτὴν περίπτου χρονικὴν περίοδον ἀναγραφέντων ἐν τῇ βίβλῳ τῶν ἀνεξαρτήτων τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν, συνδέεται μετὰ τοῦ βίου τοῦ βασιλέως Λεοπόλδου, τοῦ εἰκότως ἐπικληθέντος Νέστορος τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Ἐν τῷ βίῳ τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐθνῶν παρατηροῦμεν ὅτι ἀπαιτοῦνται πολλάκις συνθηκαὶ τινες καὶ περιστάσεις, ὅπως ταῦτα μὲν ἀναπτυχθῶσι καὶ προοδεύσωσι, ἐκεῖνοι δὲ ἀναλάμψωσι. Τὸ ἀπὸ τῶν περιστάσεων ὠφελεῖσθαι χαρακτηρίζει τὸν ἐχέφρονα καὶ ἱκανὸν ἄνδρα, τὸ συνετὸν καὶ ἀνεπτυγμένον ἔθνος. Βεβαίως ὁ βασιλεὺς Λεοπόλδος εἶχεν, ὡς ὁ μετέπειτα βίος αὐτοῦ ἀπέδειξε, πάσας τὰς ἰδιαζούσας τῷ συνετῷ πολιτικῷ καὶ ἐξόχῳ κυβερνήτῃ ἰδιότητας, ἀλλ' ἂν μὴ ἐξερρηγνύετο ὁ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἐλληνικὸς ἀγὼν, κατόπιν δὲ ἡ τῶν Βελγῶν ἐπανάστασις, ὁ ἡγεμὼν οὗτος δὲν θὰ ἐλάμβανεν ἀφορμὴν νὰ καταδείξῃ τὰς ἰδιότητας αὐτοῦ ταύτας καὶ θὰ ἐβίου σχεδὸν ἀφανής, ὡς πλεῖστοι τῶν συναδέλφων αὐτοῦ πριγκήπων καὶ πριγκηπίσκων, ἀξιούμενοι μόνον μετὰ θάνατον διςτίχου μνείας ἐν ταῖς ἐφημερίσι καὶ πενθημέρου πένθους ἐν ταῖς ἡγεμονικαῖς αὐλαῖς.

Μόνη ἡ μεγαλοφυΐα, ἡ τοὺς μεγάλους ἄνδρας, πολιτικούς τε καὶ πολεμικούς χαρακτηρίζουσα, δύναται νὰ δράσῃ πολλάκις καὶ ἄνευ τῆς συνδρομῆς ἐξωτερικῶν περιστάσεων, μετατρέπουσα πρὸς ἴδιον ὄφελος ἢ καὶ δημιουργοῦσα οὕτως εἰπεῖν αὐτάς, τοῦθ' ὅπερ ἀδύνατον εἰς τοὺς μὴ μεγαλοφυεῖς ἄνδρας. Λέγομεν πολλὰκις, διότι, τῆς φύσεως τοῦ ἀνθρώπου οὐσης πε-

περασμένης, ἀπρόοπτός τις περίστασις ματαιοῖ ἐνίοτε καὶ αὐτοῦ τοῦ μεγαλοφυοῦς τὰ μεγαλεπήβολα σχέδια.

Ὁ βασιλεὺς Λεοπόλδος οὐκ ἦν μὲν τις βεβαίως τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τῶν διδόντων τὸ ὄνομα αὐτῶν εἰς τοὺς χρόνους καθ' οὓς ζῶσι, τῶν καταπλησόντων τοὺς τε συγχρόνους καὶ τοὺς ἐπιγενομένους διὰ τῶν παραβόλων αὐτῶν ἐγχειρημάτων, τῶν αἰτίων μεγάλων καλῶν καὶ κακῶν ἐνταυτῷ τοῖς ἀνθρώποις. Ἦν ὅμως πρηνὸς νοήμων τις καὶ εὐπαιδευτος πρίγκηψ, κεκτημένος, ὡς ἄρτι εἴρηται, πάσας τὰς ἰδιότητας τὰς χαρακτηρίζουσας τὸν ἐξοχὸν κυβερνήτην. Ἐχὼν τὴν κρίσιν φύσει ὀρθὴν καὶ ἀσφαλῆ, τεκμηριοῦσαν νοῦν οὐ τὸν τυχόντα, τυχῶν καλῆς ἀνατροφῆς καὶ παιδείσεως, φιλόπονος, ἀγαθός, μετριοπαθής καὶ μετρίοφρων, ἐγίνωσκε τὸ διακρίνειν τὰς περιστάσεις καὶ τὸ πρὸς τοὺς καιροὺς πολιτεύεσθαι. Τῶν ἰδιοτήτων τούτων ποιησάμενος ἀρίστην χρῆσιν εἴλκυσε ζῶν εὐλόγως τὴν ὑπόληψιν τῶν λαῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων, ἀποθανῶν δὲ εἰλικρινῶς ἐθρηνήθη παρὰ πάντων.

Ὁ βασιλεὺς Λεοπόλδος, τρίτος υἱὸς τοῦ πρίγκηπος Φρειδερίκου Φραγκίσκου-Αντωνίου, Δουκὸς τοῦ Σάξ Κοβούργ-Σακφέλδ, ἐνὸς τῶν μικρῶν τῆς Γερμανικῆς Κρατῶν ἐγεννήθη ἐν Κοβούργῳ τῷ 16)4 Δεκεμβρίου 1795. Πέντε καὶ δεκαετῆς ἔτι ἐκέκτητο μάθησιν οὐ τὴν τυχοῦσαν, ἐκτὸς τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς καὶ τῆς Λατινικῆς ἐλάλει καὶ ἔγραφε τὴν Γερμανικὴν, τὴν Γαλλικὴν, τὴν Ἀγγλικὴν καὶ τὴν Ἰταλικὴν, ἐγίνωσκε πρὸς τούτοις τὴν ἱστορίαν, τὴν γεωγραφίαν, τὴν σύγχρονον φιλολογίαν, καὶ εἶχε σπουδάσει ἐπιμελῶς τὰ μαθηματικά καὶ τὰ στρατιωτικά. Μετὰ τὰς ἐν Ἰένῃ καὶ Ἀουερστάδ ἤττας τῶν Προύσσων ὑπὸ τῶν Γάλλων τὸ μικρὸν κράτος τοῦ Σαξονικοῦ Κοβούργου κατελήφθη ὑπὸ τούτων. Ὁ νέος Γερμανὸς πρίγκηψ κατεφλέγετο ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ μετασχεῖν τῶν κινδύνων καὶ τῆς δόξης τοῦ κατὰ τοῦ φοβεροῦ δορυκτῆτος πολέμου, ἀλλ' ὁ γέρον καὶ ἀσθενὴς αὐτοῦ πατὴρ ἐγκλειστος ἐν τῇ ἀκροπόλει τοῦ Σακφέλδ εἶχεν ἀνάγκην τῆς παρουσίας αὐτοῦ. Διὸ παρέμεινε παρὰ τῷ πατρὶ μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἐπελθόντος κατὰ Δεκέμβριον τοῦ

1808. Μετά τινας μῆνας, γενομένης τῆς ἐν Τιλσίτῃ εἰρήνης, οἱ Γάλλοι ἀπῆλθον τοῦ Κοβούργου, καὶ ὁ δούξ Ἑρνέστος ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς τοῦ Λεοπόλδου ἀνέβη εἰς τὸν πατρικὸν θρόνον· ὅτε δὲ τῷ 1808 ἐπεσκέψατο τὴν Πετρούπολιν, ὁ Λεοπόλδος ἐπετράπη, καίτοι νεώτατος, τὴν διοίκησιν τοῦ κράτους. Κατόπιν εἰσῆλθεν εἰς τὴν στρατιωτικὴν τῆς Ῥωσσίας ὑπηρεσίαν. Καὶ χάριν τῆς μετὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου στενῆς αὐτοῦ συγγενείας (1) καὶ χάριν τῶν διακρινόντων αὐτὸν προσόντων ταχέως προήχθη ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ ταύτῃ εἰς τοὺς ἀνωτάτους βαθμοὺς. Ἐν ἔτει 1813, εἰς ἡλικίαν 23 μόλις ἐτῶν διωρίσθη στρατηγὸς τοῦ ἰππικοῦ καὶ ἠγωνίσθη ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο καὶ τὸ ἐπιὸν συγκροτηθείσαις μεγάλαις μάχαις ἐν Γερμανίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, διακριθεὶς διὰ τε τὴν ἀνδρίαν καὶ τὴν στρατιωτικὴν αὐτοῦ τέχνην. Μετὰ τὴν ἐν Κούλμη ἦτταν τοῦ διασῆμου Γάλλου στρατηγοῦ Βανδάμ ἀίχμαλωτισθέντος μεθ' ὅλου τοῦ σώματος αὐτοῦ ὑπὸ τῶν συμμάχων, ἐν οἷς καὶ ὁ νέος στρατηγὸς Λεοπόλδος, ἀπενεμήθησαν αὐτῷ τὰ στρατιωτικὰ παράσημα τοῦ αὐστριακοῦ τάγματος τῆς Μαρίας Θηρεσίας, τοῦ Πρωσικοῦ τάγματος τοῦ Μέλανος ἀετοῦ καὶ τῶν Ῥωσικῶν ταγμάτων τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου. Κατὰ τὴν φοβερὰν τῆς Λειψίας μάχην, τὴν τέσσαρας ὅλας ἡμέρας διαρκέσασαν, ἐτάχθη ἐν θέσει ἐπικαίρου καὶ κινδυνώδει παρὰ τὸ Ῥωσικὸν πυροβολικόν, ἦν ἐπιτυχῶς διεφύλαξε μετὰ τοῦ ἰππικοῦ αὐτοῦ, ἀποκρούσας τοὺς ἐπιτεθέντας διὰ πυροβολικοῦ τε καὶ πεζικοῦ Γάλλους. Μετὰ δὲ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Γάλλων ὁ Πρίγκηψ Λεοπόλδος εἰσῆλθεν εἰς Ἐρφούρτ καὶ κατόπιν μετὰ τοῦστρα τοῦ τῶν συμμάχων εἰς Γαλλίαν, ὅπου μετέσχε τῆς ἐν Βριέννῃ Ἀρσὺ ἐπὶ τοῦ Ὄμπ καὶ Φέρ τῆς Καμπανίας νικῶν αὐτῶν. Κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην τρέψας εἰς φυγὴν μετὰ πεισματῶδῃ συμπλοκῇ τὴν ἀριστερὰν τῶν Γάλλων, ἐκυρίευσεν πέντε τηλεβόλα· εἶτα δὲ ἐπιτεθείς κατὰ τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ Παρτὸ (Parthold) ἔλαβεν αὐτὸν αἰχμάλωτον. Μικρὸν μείνας ἐν Παρισίοις ὁ πρίγκηψ Λεοπόλδος ἠκολούθησε τοὺς συμμάχους εἰς Λονδίνον, ὅπου ἔτυχεν ἀρίστης ὑποδοχῆς ἐν τῇ ἀριστοκρατικῇ τάξει καὶ ἐν τῇ αὐλῇ. Κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους οἱ ὀφθαλμοὶ πάντων ἦσαν ἐστραμμένοντες πρὸς τὴν νέαν πριγκήπισσαν Καρλότταν τὴν μονογενῆ θυγατέρα τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου καὶ ἀντιβασιλέως τῆς Ἀγγλίας (2) τοῦ μετέπειτα βασιλεύσαντος ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Γεωργίου Δ'. Μεταξὺ τῶν ἐπιζητούν-

των τὴν χεῖρα τῆς νεαρᾶς ἡγεμονίδος καὶ μελλούσης βασιλείσσης τῆς Ἀγγλίας οἱ ἐπισημότεροι ἦσαν τότε ὁ πρίγκηψ τοῦ Ὁράνζ (1) καὶ ὁ πρίγκηψ Παῦλος τῆς Βυρτεμβέργης, ἀλλ' ὁ νέος Λεοπόλδος εἶχε τὴν τύχην, φαίνεται· νὰ ἐκλύσῃ τὴν καρδίαν τῆς νέας ἡγεμονίδος. Τὰ φυσικὰ αὐτοῦ πλεονεκτήματα οὐχ ἦττον ἢ τὰ ἐπικτητὰ συνετέλεσαν πάντως εἰς τοῦτο. Διὸ ἂν καὶ ἠναγκάσθη μετὰ ἓνα μῆνα ν' ἀπέλθῃ τοῦ Λονδίνου, ὅπως παρευρεθῇ εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς ἐν Βιέννῃ Συνόδου (2) ὁ Λεοπόλδος ἦν ἔκτοτε ὁ ἐκλεκτὸς αὐτῆς. Καὶ ὄντως κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦ ἔτους 1815 τυγχάνων ἐν Βερολίνῳ ἔλαβε παρὰ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Ἀγγλίας πρόσκλησιν ἵνα μεταβῇ εἰς Λονδίνον καὶ συζητηθῇ μετὰ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ· οἱ γάμοι ἐτελέσθησαν μετὰ μεγάλης πομπῆς κατὰ τὴν 23 Ἀπριλίου 2 Μαΐου 1816, καὶ οἱ νεόνυμφοι ἐθεωροῦντο ὡς τὸ τοῦ ἠνωμένου βασιλείου εὐτυχέστερον ζεῦγος· ἀλλ' ἡ εὐτυχία αὕτη ἦν δυστυχῶς βραχεῖα· διότι μετὰ ἐν καὶ ἡμισυ περίπου ἔτος ἡ νέα Καρλόττα ἀπέθανε κατὰ τὸν τοκετόν, ἄνευ διαδόχου (3).

Βαρεῖα ἦν ἡ λύπη τῶν ἄγγλων ἐπὶ τῷ ἄωρῳ τούτῳ θανάτῳ τῆς τοῦ θρόνου ἀμέσου διαδόχου· ἀλλὰ βαρυτάτη ἦν ἡ τοῦ πρίγκηπος Λεοπόλδου. Καὶ εἰκότως· ἡ πριγκήπισσα ἔκοσμεῖτο διὰ πολλῶν φυσικῶν τε καὶ ἐπικτητῶν προτερημάτων. Ἠγάπησεν αὐτὸν μεταξὺ τοσούτων ἄλλων μνηστήρων, καὶ συζευθεῖσα αὐτὸν ἐμελλε νὰ τὸν ἀναβιβάσῃ παρ' ἑαυτῇ ἐπὶ τῶν βαθμίδων τοῦ Βρεττανικοῦ θρόνου· ὁ ἄωρος αὐτῆς θάνατος καὶ ἀγαπητῆς συζύγου τὸν ἐστέρει καὶ τὰς φιλοδοξίας αὐτοῦ ἐλπίδας ἐξῆφάνιζε, ἀλλὰ δὲν διερρήχθησαν καὶ οἱ μετὰ τῆς Βρεττανικῆς αὐλῆς καὶ τῆς Βρεττανικῆς Κυβερνήσεως δεσμοὶ αὐτοῦ, διότι καὶ οἱ ἄγγλοι καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν, γνωρίσαντες ἐκ τοῦ πλησίον εἶχον ἐκτιμῆσαι καὶ ἀγαπήσει τὸν νέον πρίγκηπα. Ὅθεν ὁ μὲν ἀντιβασιλεὺς ἀπένειμεν αὐτῷ τὸν τίτλον τοῦ Βασιλικοῦ πρίγκηπου, τὸν ἀνώτατον στρατιωτικὸν βαθμὸν τοῦ Στρατάρχου (Feld Marshal) καὶ τὸ πολιτικὸν ἀξίωμα τοῦ ἰδιαιτέρου Συμβούλου, ὁ δὲ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως ὁ δούξ τοῦ Κέντ ἔλαβεν εἰς γάμον τὴν νεωτάτην τῶν ἀδελφῶν τοῦ Λεοπόλδου. Καὶ ὁ μὲν δούξ ἦγεν ἡλικίαν πενήντηκα καὶ δύο ἐτῶν, ἡ δὲ τοῦ

(1) Υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Ὀλλανδίας.

(2) Ὁ Λεοπόλδος ἔδωκεν ἐνωρὶς δείγματα τῆς διπλωματικῆς αὐτοῦ ευφυΐας, ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας Ἀλέξανδρος, ὅστις μεγάλως ἠγάπα αὐτόν, συνεχῶς τὸν μετεχειρίζετο εἰς διπλωματικὰς ἀποστολάς· ὅτε μικρὸν πρὸ τῆς ἐν Λειψία μάχης ἐγένετο ἐκεχειρία τις καὶ διαπραγματεύσεις τινὲς περὶ διατάξεως εἰρήνης, ὁ Λεοπόλδος ἦν εἰς τῶν πρεσβυτῶν τῶν συμμάχων.

(3) Φαίνεται ὅτι ἡ νέα ἡγεμονὶς ἐπάσχε τὴν ὑγίαν ἐνεκα ἠθικῶν λόγων· ὁ πατὴρ αὐτῆς ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Δ' εἶχε διαζευχθῆ κατηγορήσας ἐπὶ ἀπιστίᾳ τὴν σύζυγον αὐτοῦ.

(1) Μία ἐκ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Λεοπόλδου εἶχε νυμφεῦθαι τὸν Μέγαν Δούκα Κωνσταντῖνον τῆς Ῥωσσίας.

(2) Παραφρονήσαντος τοῦ βασιλέως Γεωργίου τοῦ Γ'. ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἐπετράπη τὴν ἀντιβασιλείαν ἐπὶ πολὺν χρόνον.

Λεοπόλδου ἀδελφῆ τριάκοντα καὶ δύο. Ἐκ τοῦ γάμου τούτου ἐν καὶ μόνον τέκνον ἐγεννήθη ἡ νῦν βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας Βικτωρία.

Μετὰ τὸν θάνατον τῆς συζύγου αὐτοῦ ὁ πρίγκηψ Λεοπόλδος ἐπεδόθη εἰς περιηγήσεις. Κατὰ τὸ 1820 ἐπεσκέφθη τοὺς Παρισίους οὓς δὲν εἶχεν ἐπισκεφθῆ ἀπὸ τοῦ 1814. Στενὴ φιλία τὸν συνέδεεν ἐν τῇ μεγαλοπόλει ταύτῃ μετὰ πολλῶν ἐπιστήμων ἀνδρῶν καὶ ἰδίως μετὰ τοῦ Ταλλεϋράνδου. Ἡ ἀνδρική αὐτοῦ καλλονή, τὸ μεγαλουργικὸν αὐτοῦ ἀλλὰ σεμνοπρεπὲς καὶ ἱλαρὸν ἦθος εἴλκυσαν τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν συμπάθειαν τῶν γνωρισάντων αὐτόν, ἐφοίτα δὲ ἰδίως εἰς τὰς συναναστροφὰς τῆς Δουκίσσης Δινό, ἣν ἐγνώριζεν ἀπὸ τοῦ 1814.

Αἱ περιηγήσεις αὗται συνετέλεσαν μεγάλως ὅπως αὐξήσωσι τὴν πείραν καὶ τὰ φῶτα αὐτοῦ. Περιηγούμενος δὲν περιεσκόπει μόνον τὴν χώραν, ἀλλ' ἐσπούδαζε τὰς θεσμοθεσίας αὐτῆς, τὰς ἀνάγκας καὶ διαθέσεις τοῦ λαοῦ, τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῶν ὑπουργῶν αὐτοῦ, ὅθεν πᾶν εὐλόγως δύναται τις νὰ εἴπῃ περὶ αὐτοῦ ὅτι «πολλῶν ἀνδρῶν ἄστυα καὶ νόον ἔγνω».

Σπουδάσας κατὰ βάθος τὰ τε πρόσωπα τὰ πολιτικά καὶ τὰ συμφέροντα τῆς Εὐρώπης τὰ πολιτικά, τὰ διοικητικά, τὰ οικονομικά, ἦν ὁ ἰκανώτερος πάντων τῶν τῆς Εὐρώπης ἡγεμόνων ἐν τῷ κρίνειν περὶ τε τῆς ἐκλογῆς τῶν μέσων καὶ τῶν προσώπων καὶ τῆς καταλλήλου αὐτῶν χρήσεως, ἐγίνωσκεν, εἶπερ τις καὶ ἄλλος, νὰ ὠφελῆται καὶ ἀπὸ τῶν ἀρετῶν καὶ ἀπὸ τῶν κακιῶν τῶν ἄλλων, διὸ περὶ πολλῶν ζητημάτων εὐρωπαϊκῶν ἡ γνώμη αὐτοῦ ἐπεζητεῖτο. Σημειωτέον δὲ ὅτι εἶχε τοιαύτην φυσικὴν τοῦ πνεύματος εὐχέρειαν περὶ τὸ ἀνευρίσκειν τὴν ἀληθῆ τῶν ζητημάτων θέσιν καὶ φέρειν τὴν λύσιν, ὥστε ἐξεπλήττοντο οἱ μετ' αὐτοῦ συζητοῦντες καθ' ὃ μὴ ἔχοντες τι πλεον νὰ εἴπωσι. Καί, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ γάλλος τις δημοσιογράφος (1) οὐδεὶς ὑπῆρξε συζητήσας ἀντικειμένον τι μετὰ τοῦ βασιλέως Λεοπόλδου καὶ μὴ μαθῶν τι περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, καίτοι ἔχων, ἕως τότε, τὴν ἰδέαν ὅτι ἐγίνωσκεν αὐτὸ ἄριστα.

Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰς περιηγήσεις αὐτοῦ ὁ Λεοπόλδος κατείχετο ὑπὸ τῆς ἀναμνήσεως τῆς ἀξιοθρηνήτου καὶ πολυποθήτου αὐτοῦ συζύγου καὶ εἰδὸς τι ἀπογοητεύσεως εἶχε καταλάβει τὴν ψυχὴν του· ἀνεμνήσθη τότε τῆς πατρίδος αὐτοῦ, τοῦ Κοβούργου, καὶ ἐσκέφθη νὰ ἐπανέλθῃ ἐκεῖσε, ὅπως ἀπολύσῃ τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ ἡσυχου τῶν πατέρων αὐτοῦ βίου καὶ μηδεμίαν ἄλλην ἔχῃ φιλοδοξίαν ἢ τὸ εὐεργετεῖν τοὺς ἑαυτοῦ συμπατριώτας. Ἡ σκέψις αὕτη ἐνισχυομένη

ὑπὸ τῶν ἐν Κοβούργῳ συγγενῶν αὐτοῦ, καλούντων αὐτὸν εἰς τὴν πατρῴαν γῆν, καὶ ὑπὸ τοῦ φιλοσοφικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Λεοπόλδου μικροῦ δεῖν μετετρέπετο εἰς ἀπόφασιν, ἀλλ' ἀπετράπη αὐτῆς ὑπὸ προσώπου οἰκείου, τὰ μάλιστα ἀγαπῶντος καὶ ἀγαπωμένου παρ' αὐτοῦ, καὶ τοῦ ὁποίου αἱ γνώμαι μεγάλην βαρύτητα εἶχον ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ Λεοπόλδου.

Τὸ πρόσωπον τοῦτο ἦν ὁ ἰατρός τοῦ Λεοπόλδου Στόκμαρ ὅστις μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους εἶχε παραστῆ εἰς τὴν ἀγωνίαν τῆς συζύγου τοῦ Λεοπόλδου Καρλόττας, ἀκολούθως δὲ παρὰ τὴν νεκρικὴν κλίνην τοῦ γαμβροῦ τοῦ Λεοπόλδου καὶ υἱοῦ τοῦ βασιλέως Δουκὸς τοῦ Κέντ, ἐμελλε δὲ ἀφοῦ ἐπεμελήθη τῆς βρεφικῆς ἀναπτύξεως τοῦ θυγατρίου αὐτοῦ, ἦτις ἐγένετο ἡ νῦν βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας Βικτωρία, νὰ καταστῆ ὁ φίλος καὶ σύμβουλος αὐτῆς καὶ τοῦ ἀποθανόντος συζύγου τῆς πρίγκηπος Ἀλβέρτου, ἔχων πατρικὴν παρ' αὐτοῖς θέσιν, συνεστιώμενος πάντοτε μετ' αὐτῶν, ἐρχόμενος εἰς τὸ γεῦμα ὅταν ἤθελε, ἐγειρόμενος ἐάν ἐζητεῖτο διὰ καταπείγουσαν ὑπόθεσιν, ἀναχωρῶν ἄνευ ἀποχαιρετισμοῦ, καὶ ἐν γένει ἀπηλλαγμένος πάσης αὐλικῆς ἐθιμοτυπίας. (1) Ὁ ἰατρός οὗτος τοῦ πρίγκηπος Λεοπόλδου διὰ τὴν ἐμβριθεῖαν τῶν σκέψεων καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων αὐτοῦ καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἀφοσίωσιν τοιαύτης ἐτύγχανε παρ' αὐτῷ ὑπολήψεως, ὥστε οὐ μόνον ἀνέδειξεν αὐτὸν βαρόνον, ἀλλὰ καὶ αὐλάρχην τοῦ οἴκου του, καὶ διπλωματικὸν ἀντιπρόσωπον αὐτοῦ, ὡς τῷ 1830 παρὰ τῇ Συνδιασκέψει τοῦ Λονδίνου. Ὁ ἰατρός εἶχε καταστῆ τὸ πρωτεύον παρὰ τῷ Λεοπόλδῳ πρόσωπον. Ἦτο τρόπον τινὰ ὁ μόνος ὑπουργὸς αὐτοῦ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ, ἄξιος δὲ τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν διπλωματικὴν δεξιότητά καὶ διὰ τὴν ἄκραν αὐτοῦ ἐχεμυθίαν καὶ μετριοφροσύνην.

Ὅτε εἶδε τὸν Λεοπόλδον κλίνοντα νὰ ἀπομακρυνθῆ τῆς Ἀγγλίας ἵνα ζητήσῃ παρηγορίαν ἐν τῇ πατρῴᾳ γῇ, ὁ Στοκμάρ μετὰ θάρρους ἐπολέμησε τὴν διάθεσιν αὐτοῦ ἐκείνην. «Τὸ πένθος τῆς ὑμετέρας ὑψηλότητος, τῷ εἶπεν, ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καὶ ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ ὀφείλετε νὰ θρηνησῆτε τὴν ἡγεμονίδα τῆς ὁποίας τὸν θάνατον θρηνεῖ ὀλόκληρος ἡ Ἀγγλία· ἄλλως νομίζω θὰ ἤλεγχεν ἡμᾶς ἡ συνείδησις, ἠθέλετε δὲ δυσαρεστήσει τοὺς ἄγγλους οἵτινες ἐπέδειξαν ὑμῖν τοσοῦτον μεγάλην συμπάθειαν ἀπὸ τοῦ μετὰ τῆς ἐγγόνης τοῦ βασιλέως των ἡμετέρου γάμου. Τὸ δυστύχημα ὑμῶν δὲν διέφρξε τοὺς δεσμοὺς ἐκείνους· ἀναμνήσουσιν ἐξ ὑμῶν ὅπως ἡ ἡμετέρα θλίψις, παρούσα εἰς πάντας, γνωστὴ καὶ ἐκτιμημένη παρὰ πάντων, ἐγείρη τρόπον τινὰ ἰδεῶ-

(1) Journal des Débats τῆς 28 Δεκεμβρίου 1885.

(1) Ἶδε Revue des deux Mondes, 1876 Le médecin de la Reine Victoria.

δες μνημείον εἰς τὴν σεπτὴν νεκρῶν, τὸ κάλλι-
στον τῶν ἐπιταφίων μνημείων, τὸ ἀγιώτερον καὶ
τὸ μᾶλλον ἄξιον αὐτῆς... ἐὰν ἐπανεέλθῃτε εἰς
Κοβούργ, ἢ Ἀγγλίαν θὰ θεωρήσῃ τὴν πράξιν σας
αὐτὴν ὡς ἔκφρασιν ἀγνωμοσύνης, ὡς ἔλλειψιν
ἀληθοῦς αἰσθήματος καὶ ἠθικῆς λεπτότητος,
καὶ ἢ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἡμετέρα θέσις θὰ κα-
ταστραφῇ διὰ παντός».

Τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα τοῦ ἱατροῦ Στοκμάρ
ὑπεδήλουν εἰς τὸν Λεοπόλδον ὅτι καὶ τὸ πολι-
τικὸν καὶ τὸ αὐτὸ οἰκονομικὸν συμφέρον τοῦ
πριγκιπὸς ὑπεγόρευον αὐτῷ νὰ μείνῃ ἐν Ἀγγλίᾳ.
Μετὰ τὴν τελευταίαν τῆς συζύγου του Καρλότας,
ἣτις εἶχε βυθίσει εἰς πένθος βαθύ σύμπασαν τὴν
ἀγγλίαν, καὶ ἣτις ἦτο ἡ διάδοχος τοῦ βασι-
λέως τῆς Ἀγγλίας, καὶ ἐν τῇ βουλῇ τῶν κοινο-
τήτων καὶ ἐν τῇ τῶν Λόρδων, καὶ ἐν πάσῃ τῇ
Ἀγγλικῇ κοινωίᾳ σπουδαίως συνεζητεῖτο τὸ
ζήτημα τῆς διαδοχῆς ὁ γέρον βασιλεὺς ἐμελλ-
λε ταχέως νὰ κατέλθῃ εἰς τὸν τάφον, οἱ δὲ
υἱοὶ αὐτοῦ, γέροντες καὶ οὗτοι καὶ στεροῦμενοι
διαδόχων, ἐμελλον ταχέως νὰ τὸν ἀκολου-
θήσωσι. Πλεῖστοι εἶχον ἐστραμμένα τότε τὰ
βλέμματα πρὸς τὸν σύζυγον τῆς πριγκιπίσ-
σης Καρλότας ἔπρεπε λοιπὸν νὰ παρίθῃ τοιαύ-
την πιθανότητα τοῦ ν' ἀνέλθῃ εἰς τὸν θρό-
νον τῆς Ἀγγλίας; ἐτέρωθεν δὲ δὲν ὑπῆρχε
φόβος μὴ τὸ ἀγγλικὸν κοινοβούλιον, ὅπερ εἶχε
ψηφίσει δι' αὐτὸν ἐτήσιον σύνταξιν 50 χιλιά-
δων λιρῶν στερελινῶν, καταργήσῃ αὐτὴν ἐὰν
ἐνεκαθίστατο ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Εὐρώπῃ καὶ
ἐφαίνετο ἀδιαφορῶν περὶ τῶν τῆς Ἀγγλίας πραγ-
μάτων; Καὶ δὲν θὰ ἦτο αὐτὸ ἐπιζήμιον εἰς
τὸν Λεοπόλδον οἰκονομικῶς ἅμα καὶ ἠθικῶς;

Πολιτικῆ συνέσις βαθεῖα καὶ μέριμνα ἀδελ-
φικῆ περὶ τῶν συμφερόντων τοῦ Λεοπόλδου ἐχα-
ρακτήριζον τοὺς λόγους ἐκείνους τοῦ Στοκμάρ.
Ἡ ἐξ αὐτῶν ἐντύπωσις ἦτο τοιαύτη ὥστε με-
τέτρεψεν ἐντελῶς ἀπόφασιν καὶ ἔμεινεν ἐν Ἀγ-
γλίᾳ, περιβαλλόμενος πάντοτε ὑπὸ τῆς μεγά-
λης περὶ αὐτοῦ ὑπολήψεως τῶν ἄγγλων, ἀλλ'
ἀπέχων τοῦ ἐπεμβαίνειν εἰς τὰ τῆς πολιτικῆς
καὶ ἀντιπροσωπεύων πάντοτε τὴν ἀνάμνησιν
μεγάλου ἐθνικοῦ πένθους. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον
τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ, δουκὸς τοῦ Κέντ, καίτοι
ὄλως ἐξέλιπον αἱ πρῶται αὐτοῦ ἐλπίδες περὶ
διαδοχῆς εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀγγλίας, διότι ὁ
ἀποθανὼν δουξ ἀφῆκε διάδοχον τὴν πριγκιπίσ-
σαν Βικτωρίαν, νῦν βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας,
ἐν τούτοις ὁ Λεοπόλδος φύσει ὢν εὐγενὴς τὰ αἰ-
σθήματα ἔκρινεν ἐπιβαλλόμενον εἰς αὐτὸν τὸ
καθῆκον νὰ παραμείνῃ ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπως βοηθῇ
τὴν χήραν ἀδελφὴν αὐτοῦ κατὰ τὰς διαφόρους
αὐτῆς ὑποθέσεις, ἐπιτηρῇ δὲ τὴν ἀνατροφήν
τῆς ἀνεψιάς του πριγκιπίσσης Βικτωρίας, προω-
ρισμένης νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀγγλίας.

Ὡς θεῖος τῆς μελλούσης βασιλίσσης ἀπολαύων
τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπολήψεως τοῦ ἀγγλικοῦ
λαοῦ, ὡς πριγκιψ Ἀγγλος, σύμβουλος αὐτῆς
ἠδύνατο νὰ διαδραματίσῃ σπουδαιότατον πρό-
σωπον ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Εὐρώπῃ, καὶ τοιαύτη
θέσις ἠδύνατο βεβαίως νὰ ικανοποιήσῃ τὴν
προσωπικὴν αὐτοῦ φιλαυτίαν.

Ἄλλ' ἐνῶ ἡσχολεῖτο περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν
τῶν καθηκόντων ἐκείνων, γεγονὸς ἀπροσδόκητον
ἢ ὑποψηφιότης αὐτοῦ εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἑλ-
λάδος ἐμελλε ν' ἀπασχολήσῃ σπουδαίως τὸ τε
πνεῦμα αὐτοῦ καὶ τὰς εὐρωπαϊκὰς κυβερνήσεις
καὶ πᾶσαν εὐρωπαϊκὴν κοινωίαν.

(Ἐπεταί συνέχεια) ΧΑΡΙΑΛΟΣ ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΡΟΜΩΝ ΚΑΙ ΡΙΣΛΕΡ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ ΑΛΦΟΝΣΟΥ ΔΩΔΕ

Μετάφρασις Χ. Ἀννίνου

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Ἡ τοιαύτη εἰδήσις ἐξέπληξε πάντας καὶ τὸν
Ρίσελν περισσότερο ὄλων τῶν ἄλλων. Ἄλλ' ἢ
μικρὰ Σέβη ἦτο τόσον νόστιμος, τὸν ἐβλεπέ με-
τόσον τρυφερὸν βλέμμα, ὥστε ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ κα-
τέστη εὐθύς τυφλῶς ἐρωτόληπτος. Ἴσως μάλιστα
χωρὶς νὰ τὸ συναισθάνηται, ὁ ἔρωσ αὐτὸς πρὸ
καιροῦ ἐνεφώλευεν εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς του.

Ἰδοὺ διατὶ τὴν ἐσπέραν τοῦ γάμου τῆς ἡ
νεκρᾶ κυρία Ρίσελν ἐν τῇ παλλευκῇ αὐτῆς
νυμφικῇ περιβολῇ παρετῆρει μὲ μειδίαμα θρι-
άμβου τὸ παράθυρον τοῦ μεσαναβαθροῦ, τὸ περι-
βαλλὸν ὡς πλαίσιον τὴν εἰκόνα δέκα ἐτῶν τῆς
ζωῆς τῆς. Τὸ ἀλάζον μειδίαμα ἐν ᾧ περιείχετο
καὶ βαθὺς οἶκτος καὶ ποιά τις περιφρόνησις οἶαν
ἢ ὀφίπλουτος αἰσθάνεται πρὸς τὴν ταπεινὴν
τοῦ σταδίου τῆς ἀφετηρίαν, ἀπευθύνετο προφα-
νῶς πρὸς τὸ πτωχὸν καὶ ἀσθενικὸν κοράσιον, ὅπερ
ἐνόμιζεν ὅτι ἐβλεπεν ἐκεῖ ἐπάνω, ἀπέναντι τῆς
εἰς τὴν σκοτίαν τοῦ παρελθόντος καὶ τῆς νυκτὸς
καὶ ἐφαίνετο λέγουσα πρὸς αὐτὸ καὶ δεικνύουσα
ταυτοχρόνως τὸ ἐργαστάσιον:

— Πῶς σοῦ φαίνεται, μικρὰ Σέβη; . . . Βλέπεις
ὅτι ἐμβῆκα ἐδῶ τέλος πάντων! . . .

BIBLION ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Α'.

Ἡ ἡμέρα τῆς ὑποδοχῆς τῆς συζύγου μου.

Εἶνε μεσημβρία. Ἡ συνοικία τοῦ Ἑλίου γευ-
ματίζει.

Μὲ τὰς βαρεῖας δονήσεις τῶν κωδῶνων τοῦ
Ἁγίου Παύλου, τοῦ Ἁγίου Γερβασίου, τοῦ Ἁ-
γίου Διονυσίου ἀνεμίγνυτο ἀνερχόμενος ἐκ τῶν
αὐλῶν ὁ ἀσθενὴς ἤχος τῶν κωδῶνων τοῦ ἐργο-